

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 16950

Tarih : 11.03.2026

10/3932

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye'de televizyon dizileri ve görsel medya içeriklerinde yer alan şiddet temsillerinin kapsamının, niteliğinin ve toplumsal etkilerinin bütün boyutlarıyla ortaya konulması; toplumsal şiddetin ve özellikle kadına yönelik şiddetin medya aracılığıyla nasıl yeniden üretildiğinin, hangi anlatı kalıplarıyla meşrulaştırıldığı ve bu temsillerin toplumsal algı üzerindeki etkilerinin bilimsel veriler ışığında değerlendirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu kapsamda televizyon dizileri ile dijital platform içeriklerinde şiddetin hangi sıklıkla ve hangi biçimlerde temsil edildiğinin, bu temsillerin toplumsal cinsiyet eşitsizliğini nasıl pekiştirdiğinin ve şiddetin toplumsal düzeyde normalleşmesine nasıl katkıda bulunduğu araştırılması gerekmektedir. Aynı zamanda yayıncı kuruluşların, yapımcıların ve düzenleyici kurumların bu alandaki sorumluluklarının değerlendirilmesi; mevcut yasal ve idari mekanizmaların şiddetin medya aracılığıyla yeniden üretilmesini önleme bakımından yeterli olup olmadığının incelenmesi; toplumsal cinsiyet eşitliğini gözeten, şiddeti teşvik etmeyen ve kadınların eşit ve özgür yaşam hakkını güçlendiren bir yayıncılık anlayışının geliştirilmesine yönelik politika ve önerilerin belirlenmesi kamu yararı açısından zorunludur. Şiddetin, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin, toplumsal cinsiyet rollerinin ve kadına yönelik şiddetin toplumsal yaşamda yarattığı ağır sonuçlar ve bu sorunun kültürel temsiller aracılığıyla yeniden üretilebilme ihtimali dikkate alındığında, konunun bütün yönleriyle ele alınması ve gerekli önleyici, düzenleyici ve denetleyici politikaların belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98. TBMM İçtüzüğü'nün 104. ve 105. maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederim.

Gülüstan KILIÇ KOÇYİĞİT

DEM Parti Grup Başkanvekili

Kars Milletvekili

ÖZET GEREKÇE

Türkiye’de kadına yönelik şiddet, yalnızca bireysel suçlar veya münferit olaylar üzerinden değerlendirilemeyecek ölçüde derin ve yapısal bir toplumsal sorundur. Kadınların yaşam hakkını, beden bütünlüğünü ve eşit yurttaşlık hakkını tehdit eden bu sorun; toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin, erkek egemen zihniyetin ve ayrımcı kültürel kalıpların yeniden üretildiği çok katmanlı bir alanla doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle kadına yönelik şiddetle mücadele yalnızca ceza hukuku çerçevesinde ele alınabilecek bir mesele değil; toplumsal kültürü, kamusal söylemleri, eğitim politikalarını ve medya temsillerini kapsayan bütünlüklü politikalar gerektiren bir insan hakları sorunudur.

Türkiye’de görsel medya ve özellikle televizyon dizileri, milyonlarca izleyiciye ulaşan ve toplumsal algıların şekillenmesinde güçlü bir rol oynayan araçlar arasında yer almaktadır. Bu içerikler yalnızca eğlence ya da dramatik anlatı üretmekle kalmamakta; aynı zamanda toplumsal normların, cinsiyet rollerinin ve güç ilişkilerinin yeniden üretildiği bir alan oluşturmaktadır. Bu nedenle televizyon dizilerinde ve benzeri görsel içeriklerde yer alan şiddet temsilleri, kadına yönelik şiddetle mücadele politikaları bakımından ayrıca ele alınması gereken önemli bir kamusal mesele haline gelmiştir.

GEREKÇE

BAREM Araştırma tarafından gerçekleştirilen ve 2014–2024 yılları arasında yayınlanan 94 televizyon dizisinin incelendiği çalışma, Türkiye’de görsel medya içeriklerinde şiddetin yaygınlığı ve sunum biçimi bakımından dikkat çekici sonuçlar ortaya koymaktadır. Araştırmaya göre incelenen dizilerin yüzde 86’sında kadına yönelik şiddet unsurlarına yer verildiği tespit edilmiştir. Bunun yanında dizilerin tamamında fiziksel ve ekonomik şiddet, yüzde 97’sinde psikolojik şiddet ve yüzde 34’ünde cinsel şiddet unsurları bulunmaktadır. Bu veriler, kadına yönelik şiddetin televizyon anlatılarında istisnai bir unsur değil, yaygın ve sistematik biçimde kullanılan bir dramatik öge haline geldiğini göstermektedir.

Şiddetin yalnızca varlığı değil, yoğunluğu ve sunum biçimi de dikkat çekicidir. Araştırmaya göre dizilerde yer alan şiddet sahnelerinin yaklaşık yüzde 49,46’sı orta yoğunlukta, yüzde 32,26’sı ise çok yüksek yoğunlukta şiddet içermektedir. Bu durum, şiddetin yalnızca arka planda kalan bir unsur olarak değil, çoğu zaman anlatının merkezinde konumlandırılan

ve dramatik etki yaratmak için yoğun biçimde kullanılan bir araç haline geldiğini göstermektedir. Ayrıca şiddetin yüzde 52,69 oranında açık ve detaylı biçimde, yüzde 46,24 oranında ise dolaylı biçimde gösterildiği tespit edilmiştir. Bu tablo, görsel medya içeriklerinde şiddetin görünürlük düzeyinin oldukça yüksek olduğunu ortaya koymaktadır.

Araştırmada dikkat çeken bir diğer husus ise şiddetin anlatı içerisindeki gerekçelendirilme biçimidir. İncelenen içeriklerde şiddet sahnelerinin yüzde 25'inde şiddete "haklı" bir gerekçe sunulduğu, yüzde 20,83'ünde herhangi bir gerekçe gösterilmediği, yüzde 54,17'sinde ise nedenin belirsiz bırakıldığı görülmektedir. Bu durum, şiddetin kimi zaman dramatik anlatı içerisinde meşrulaştırıldığı, kimi zaman ise sorgulanmadan sıradan bir davranış biçimi olarak sunulduğu yönünde ciddi bir risk ortaya koymaktadır. Kadına yönelik şiddetin yaygın olduğu bir toplumda bu tür anlatı biçimlerinin, şiddetin toplumsal algıdaki normalleşmesini pekiştirme potansiyeli taşıdığı açıktır.

Fiziksel şiddet türleri incelendiğinde dizilerde en sık rastlanan sahnelerin yüzde 52,3 ile yumruklama ve dayak olduğu, ateşli silah kullanımının yüzde 6,7 oranında yer aldığı görülmektedir. Ayrıca şiddet sahnelerinin yüzde 71'inde ana karakterlerin doğrudan yer aldığı tespit edilmiştir. Bu durum, izleyicinin özdeşleştiği karakterler aracılığıyla şiddetin dramatik bir unsur olarak merkezleştirildiğini ve bu temsillerin izleyici algısı üzerinde daha güçlü bir etki yaratabileceğini göstermektedir.

Araştırma, şiddetin sonuçlarının çoğu zaman görünmez kılındığını da ortaya koymaktadır. İncelenen dizilerin yüzde 74'ünde şiddetin sonuçlarının belirsiz bırakıldığı, yalnızca yüzde 17'sinde şiddetin olumsuz sonuçlarının gösterildiği belirlenmiştir. Şiddetin toplumsal, psikolojik ve hukuki sonuçlarının görünmez kılınması, şiddetin gerçek hayattaki yıkıcı etkilerinin izleyici nezdinde yeterince görünür hale gelmemesine yol açabilecek bir anlatı biçimini işaret etmektedir.

Bu veriler, televizyon dizilerinde şiddetin yalnızca bir anlatı unsuru olarak kullanılmadığını; aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitsizliğini yeniden üreten ve şiddetin toplumsal algıdaki sınırlarını bulanıklaştıran bir temsile dönüşebildiğini göstermektedir. Özellikle toplumsal şiddetin yaygınlaştığı, akran zorbalığının had safhaya çıktığı ve kadına yönelik

şiddetin kadın kırımına dönüştüğü bir ülkede bu tür içeriklerin toplumsal etkilerinin çok yönlü biçimde değerlendirilmesi gerekmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 10'uncu maddesinde düzenlenen eşitlik ilkesi ile 17'nci maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkı ve kişi dokunulmazlığı, kadınların şiddetten arınmış bir yaşam sürme hakkının anayasal temelini oluşturmaktadır. Devletin bu hakları koruma yükümlülüğü yalnızca ihlaller gerçekleştikten sonra müdahale etmekle sınırlı olmayıp; şiddeti doğuran ve besleyen yapısal koşulları ortadan kaldırmaya yönelik önleyici politikalar geliştirmeyi de içermektedir.

Türkiye'nin kadına yönelik şiddetle mücadele alanında uzun yıllar taraf olduğu en kapsamlı uluslararası metinlerden biri olan İstanbul Sözleşmesi, kadına yönelik şiddetin yalnızca bireysel suçlardan ibaret olmadığını; toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bir sonucu olduğunu kabul ederek devletlere şiddetin önlenmesi, mağdurların korunması ve failerin cezalandırılmasının yanı sıra toplumsal farkındalık yaratma ve zararlı toplumsal kalıpları dönüştürme sorumluluğu yüklemektedir. Ancak Türkiye, 2021 yılında bir Cumhurbaşkanı kararıyla hukuksuzca söz konusu sözleşmeden çekilmiştir. Bu karar, kadına yönelik şiddetle mücadele alanında uluslararası standartlardan uzaklaşılması yönünde ciddi tartışmalara yol açmış ve kadın örgütleri ile insan hakları savunucuları tarafından yoğun biçimde eleştirilmiştir. Bununla birlikte sözleşmede ortaya konulan ilkeler ve standartlar, kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin evrensel insan hakları normları bakımından önemini korumaktadır.

Türkiye aynı zamanda kadınların insan haklarının korunmasına ilişkin çok sayıda uluslararası sözleşmeye taraftır. Bunların başında Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) gelmektedir. CEDAW, kadınlara yönelik ayrımcılığın ortadan kaldırılması ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması konusunda devletlere yalnızca hukuki düzenleme yapmakla sınırlı olmayan; aynı zamanda toplumsal kalıp yargıları dönüştürmeye yönelik aktif politikalar geliştirme yükümlülüğü yüklemektedir. Sözleşme, özellikle kadınlara yönelik ayrımcılığı ve şiddeti besleyen kültürel kalıpların ortadan kaldırılması için devletlerin medya ve iletişim alanında gerekli tedbirleri almasını açık biçimde öngörmektedir.

Türkiye’de kadına yönelik şiddetle mücadeleyle ilişkin temel yasal düzenlemelerden biri olan 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, etkin biçimde uygulanmıyor olsa da devletin bu alandaki sorumluluğunu açık biçimde ortaya koymaktadır. Söz konusu Kanun, kadına yönelik şiddetin önlenmesi için yalnızca koruyucu ve önleyici tedbirleri düzenlemekle kalmamakta; aynı zamanda şiddeti besleyen toplumsal koşullarla mücadele edilmesi gerektiğini de ortaya koymaktadır. Bu bağlamda şiddetin toplumsal alanda normalleşmesine yol açabilecek söylem ve temsillerin incelenmesi, kadına yönelik şiddetle mücadele politikalarının önemli bir boyutunu oluşturmaktadır.

Televizyon dizileri ve benzeri görsel medya içeriklerinde şiddetin yaygın, sıradan ve çoğu zaman dramatik anlatının doğal bir parçası olarak sunulması, toplumsal cinsiyet rolleri ve erkeklik kurguları bakımından da önemli sonuçlar doğurmaktadır. Dizilerde şiddetin sıklıkla erkek karakterlerin güç gösterisinin, otorite kurma biçiminin ya da “erkeklik performansının” bir parçası olarak temsil edilmesi; erkekliğin güç, kontrol ve tahakküm üzerinden tanımlandığı zararlı toplumsal kalıpların yeniden üretilmesine yol açabilmektedir. Bu tür temsiller, erkekliğin şiddetle ilişkilendirildiği ve şiddetin erkekler açısından meşru bir davranış biçimi olarak sunulabildiği bir kültürel iklimin oluşmasına katkı sağlayabilmektedir. Özellikle genç izleyiciler açısından bu tür temsillerin, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin algıların oluşumunda ve şiddetin bir sorun çözme yöntemi olarak algılanmasında etkili olabileceği değerlendirilmektedir.

Öte yandan şiddetin görsel medya içeriklerinde yaygın biçimde temsil edilmesi ve çoğu zaman olağanlaştırılması, yalnızca kadına yönelik şiddetin değil, toplumsal şiddetin genel olarak normalleşmesi riskini de beraberinde getirmektedir. Şiddetin sürekli görünür olduğu ve çoğu zaman sonuçlarının yeterince gösterilmediği anlatılar, toplumsal yaşamda şiddetin sıradan bir davranış biçimi olarak algılanmasına zemin hazırlayabilmektedir. Erkeklik ile şiddet arasında kurulan bu temsili bağın, erkek egemen toplumsal ilişkilerin yeniden üretimine katkı sunduğu ve toplumsal yaşamda güç ilişkilerinin şiddet üzerinden kurulmasını meşrulaştırabildiği yönünde güçlü bir literatür bulunmaktadır. Bu nedenle medya içeriklerinde yer alan şiddet temsillerinin toplumsal cinsiyet rolleri, erkeklik kurguları ve toplumsal şiddetin yaygınlaşması üzerindeki etkilerinin çok yönlü biçimde

incelenmesi, kadına yönelik şiddetle mücadele politikaları bakımından büyük önem taşımaktadır.

Bu çerçevede televizyon dizileri ve dijital platform yapımları, şiddet ile ilgili toplumsal algıların oluşumunda ve toplumsal cinsiyet rollerinin yeniden üretilmesinde güçlü bir etkiye sahiptir. Bu nedenle toplumsal şiddetin ve özelinde kadına yönelik şiddetin medya temsilleri üzerinden nasıl yeniden üretildiğinin, hangi anlatı kalıplarıyla meşrulaştırıldığı ve bu temsillerin toplum üzerindeki etkilerinin kapsamlı biçimde incelenmesi; yayıncı kuruluşların, yapımcıların ve düzenleyici kurumların bu konudaki sorumluluklarının değerlendirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Türkiye’de toplumsal şiddetin ve kadına yönelik şiddetin artan boyutları göz önüne alındığında; medya içeriklerinde yer alan şiddet temsillerinin toplumsal algılar üzerindeki etkilerinin bilimsel ve çok boyutlu bir biçimde ele alınması gerekmektedir. Kadına yönelik şiddetin toplumda normalleşmesine yol açabilecek medya temsillerinin önlenmesi, toplumsal cinsiyet eşitliğini güçlendiren yayıncılık anlayışının geliştirilmesi ve çocuklar ile gençlerin şiddet içeriklerinden korunmasına yönelik kamusal politikaların belirlenmesi amacıyla konunun Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından bütün yönleriyle ele alınması gerekmektedir.